

засідання Режистру від 24-го квітня 1925 року.

Присутні: т.г. Курбас, Тягно, Крига, Отмар, Макаренко, Лішанський, Карпенко, Кононенко, Івашутич, Усенко, Стрілкава, Саєнко, Путенко, Кудрицький.

Порядок дня: Доклад про "Бубуса" і "Жакерію".

Крига: В п'єсі "Учитель Бубус" - центральна фігура "Бубус, фігура театральна вся п'єса построена на ньому. Він попадає у різні смішні положення в силу своєї роздвоєності, розсіяності і т.д. Його фантазія захоплена, доходить до того, що він навіть не пророком проголошує себе і раптом він опять звичайна людина, нещасний учитель. Учитель це представник гнилої інтелігенції. Положення переплетастся з побутом правлячого класу в Німеччині. Побут виявлений у цій п'єсі у самій іскри сатири. Персонажі: барон, мати з двома дочками, яких вона хоче видати за музиканта, комерційний радник, класка його, генерал, пастор, міністр "вільних мистецтв". П'єса - це сатира на нездоровий побут цієї класи. У п'єсі є сатира на флірт, обман, шантаж, страх у якому вони живуть при цій рухливості, сатира на класу, яка тримає такого інтелігентна як учитель. Дія іде на фоні демонстрації на вулиці. Її можна поставити, але треба багато перероблювати. П'єса так як вона є - нічого не уявля ніякої акції, можна дати легкий сміх, переробивши натягнутості революційні, дати висміяння інтелігентна учителя.

Курбас: Чи підходить вона до нашого репертуару.

Крига: Можна поставити переробивши багато місць, багато натягнутостей, треба змінити кінець, щоб він не кінчався революцією, щоб не було тенденційності, зробити сатиру на висміяння аристократії і інтелігенції, переробити початок, сценки які мають зміст балачок і затримувать дію. Коли вивести якої смішні положення Бубуса, - то п'єса може бути прийнятною. Текст, слова, смішні, Бубус - трыпка, яка може викликати приємне споглядання, висміяння. Цю п'єсу можна показати, що є такий побут, така інтелігенція, як протилежність тому що повинно бути. Чим різче поставити це - то можна добитися того, що глядач скаже: хорошо що у нас таких немає.

Курбас: Коли б ми поставили по бальній системі: не обхідна, допустима, можлива на безрибію, не можлива до посланська, як ви її оцінити.

Крига: Допустима.

Тягно: На мене п'єса зробила таке враження: так як вона є - вона не має такого глибокого підходу автора і її вияв не свідчить про глибокий підхід автора Сама ідеологія, сама по собі певна натяжка, щоб дотримати її у аспекті радянському - справа слаба. Крига прав коли він каже, що це все, весь фарс, який проводиться на певному фоні, наростаючої на передодні революції і другий і третій акт підчас революції не ратує її від того, що автор може і хотів зробити з боку ідеологічного. Я думав з Лішанським над постановкою цієї п'єси і ми спинилися на слідуєму: фігура Бубуса може бути цікава, коли вона не буде взята у аспекті, в якому пропонував Крига. Коли взяти самий фарс і відкинути тло контрастове революції, на якому була б виявлена більше та ситуація у яку попадає Бубус, виявлення цього тла шляхом інтермедії у певному агітуючому аспекті, героїзм боротьби класу за визволення - вся кампанія могла б виграти, а не програти. Ми спинилися у тому, що так як у кіно існує система автовремя, вона була б не учитель Бубус, а основою мала б бути сама революція і всі події подані у інтермедійному порядку, що мало б давати контраст без всякої шкоди, тільки більш загострити фарсовий бік, при чому можна було б за рахунок скорочення певних крпюр і при певному збиттю у більш компактні сцени провести лінії, які б укладалися у певному сполученні часовому і давали б певний контраст. Коли ми перейшли на другий штандпункт, коли було сказано що не сміє бути агітації, а повинна бути як пропаганда, ясно, що сама п'єса і матеріал - він сам себе покриває, п'єса зробилась не цікавою. Ми нічого більше не робили. Цікава фігура самого Бубуса. Бубус не тільки

тряпка-інтелігент, він попувчик до певної міри. Коли поставити Бубуса у іншій ситуації: Бубус міг би тільки виграти. У цій ситуації Бубус не сценічний настільки, що не можна, не варто витрачати на це сили. Він дає певні можливості цікавих розрішен матеріяльних сполучень. Можна п'єсу побудувати на перетворених масках. Вал - не підходить

К у р б а с: Я читав цю п'єсу. У мене таке переконавання: товариші мене не переконали цими доказами, що її можна було б поставити. З неї така пустка віє, такий дешевий агіт-фарс і прийомами театральними такий банальний, правда смішний, що в ній немає цього матеріялу, з якого можна би щось зробити, коли переробляти, хіба що можна б взяти ситуаційний стержень і писати нову п'єсу. Важно те, що фактично інтелігент, з якого хоче айко посміятися, якого він висміює - це він робить страшно плоско і не багато часу він на це потратив. Коли читаєш п'єсу - Бубуса буде жалі, він дуже симпатичний чудак. Це не предмет для сатири, такі люди як Бубус, їх не можна обижати, це страшно грубо і глибоко над цими людьми насміхатися, навіть з їхнім примиренчеством. Це все одно, що сміятися над тим, хто крилий на ногу. Це не той інтелігент, якого треба висміяти і все воно таке загаскане: прима, дочка, яких хочуть змуж видати і т.д. Я думаю, що Бубуса виварнем, "Бубус", як що він претекст для експерименту - то він оправданий, я думаю, що Меерхольд так його і ставив. А нам цього не потрібно.

П о с т а н о в и л и: П'єсу до постановки не приймати.

С а в ч е н к о: Про "Макерія". Відносно назви: це значить сильно рсаповожене ім'я Мак. П'єса малює веодальні часи. Боротьбу селянства з феодалами. Написана у формі драматичної хроніки. Надзвичайно мальовані типи цього часу, змальоване яро середньовіччя з кровю, де розвертається пренасть з людьми над якими панують своеобразна мораль, закони. Тимем центральним іменно був цей мужик, земля якого належала феодалам. Саме найкажливіше це було суевірря, користобівість, безграмотність, земліста, панюча не тільки серед селянства, але і серед духовенства. феодали грали ролю через те, що вони назначали собі угодних собі союзів. Тут ціла низка таких ярких фігур того часу: лідарі, селянство, монашій і т.д. Сюбула п'єса: селянство доведено до такого отчаю податками феодалів, що воно готово піти на все щоб звільнитися від панщини. Воно дезорганізоване. Абат викликав обурення Жака і він користуючись незадоволенням селянства бере у руки рух проти сін"оренів. Селянство не маючи осередку воно опереться на розбійничу вагагу і наемники вільничі лідаріві тодішнього часу, їх перетягує на свою сторону і іде проти сін"оренів. Повстання розвернулось так, що публіка яка була під владою сін"оренів була витеснена. У поході на резиденцію перелякани феодали посилають парламентарів для перемирія. Жак передбачив що вони можуть надуті. Селяне не бажаючи вести більше війни, тим більше під агітацію парламентаря, феодалам удалося добитися перемирія і цей в свою чергу взятий заложником - переговори з Жаком ветиг притягнути на свою сторону військо і розломити селянську армію, відтягнув час; зіррані сили королівські ударили на селян, які розбіглися. Ітак повстання це провалилось цілком.

Відносно того, яке значіння воно має у наші часи. Мені здається, що безумовно оскільки тут зачеплене таке злободенне питання, як селянське - варто. Драма розгортається, що приводить до обурення поводженням феодалів, ханженством, вона була б дуже цінна у нашому репертуарі. П'єса написана на 30 епізодів, які надзвичайно трудно компанувати. Коли переробити її - вона була б цікава.

К у д р е н ь к и й: Я думаю, що це не було б потрібно показувати голий історичний факт п'єси, тим більше, коли ми не мислимо собі таких установок чисто історичних. Я собі її не так мислив. Мені цікаво, як треба підійти з чисто ідеологічного боку, в якому аспекті розвзати цю п'єсу як підійти до неї, щоб вона була сучасна. Скільки раз я її не читав - я не думаю її використовувати, як звязану із селянським рухом. Тут важний момент класової боротьби. Це героїчна штука, трагедія страшно сильна. Цей момент зовсім не ясний, як її підійти до нас, щоб вона була цікава для нас.

С а в ч е н к о: Мені здається що у нашому репертуарі не може бути одномаїтності, що ми придержуємся певного принципу, що от сучасне і годі.

Ця п'еса має установку і на сьогодні. Тип цей Жак виведений якимось так, що треба важке взяти у свої руки і вести повстання самому. Е маса моментів антарелігійних, мораль тодішнього часу і т.д.

Кудрицький: Це побічні мотиви. А от важний ключ самий, за що зачепитися, щоби п'еса стала необхідна для нас. Такі моменти як антарелігійні - це побічний момент.

Лішанський: Я не згоден з Кудрицьким. Так втікати від історичності не треба. Жакерія була дуже актуальна річ. Тепер у трішки інших формах ведеться придушення класової боротьби. Жакерія існує. Коли її взяти у історичному аспекті - це буде цінна демонстрація того, як було і тепер як є. Пришити нічого не можна, ніякого другого ключа не потрібно. Таким способом вона не утратить своєї актуальності коли ми візьмемо її у історичному аспекті. І вона буде так само цікава, як і сучасна річ.

Тягно: Я думаю, що все що Лішанський. Історія тим самим що вона історія, коли вона береться і підноситься якимось глядачеві - вона стає прийнятною для глядача з другого боку я не думаю що її треба би ставити із чесним піднесенням всіх історичних деталей. Сама по собі п'еса так як вона є - вона дуже добра. Наскільки вона може бути прийнятною, мені здається, що вона дуже яскраво подана і краще факт все буде дуже цікавий. Ідеологія знаходиться у певному аспекті пропаганди, не лише агітації. Тут тільки це, що нас дуже торкається: чому ми беремо селянство за западне а не менше. Етичний матеріал може нам стати на перешкоду. Історія України мала не менше трагедії, як історія западного європейського селянства.

Кудрицький: Коли я це говорив, то не тому що я був проти. П'еса це матеріал драматичний такий, що він сам буде прийнятись, але мало того. Треба знайти такий ключ щоби ця п'еса живо затрепетала сьогодні.

Макаренко: "Жакерія" питання, яке не віджило ще тепер. Найкращий доказ цьому Болгарія, Радьвада також це не вирішили зовсім аграрного питання. Тим більше коли по п'есу ставити у місті - то це мусить мати велике значіння. Війна захопила обі сільські і селянство і робітництво. П'еса піднесена навіть так, як вона є, вона буде цікава.

Савченко: П'еса характерна для епохи опричинни. Не треба боятися, що ми даремо французьке селянство. П'еса має установку на сьогодні.

Курбас: Я думаю що п'есу не тільки бажано поставити, а навіть необхідно поставити. Я розумію вповні Кудрицького, який тривожиться, щоби це не було академічним спектаклем, історичною п'есою, котра має тему соціальної боротьби, але яка від нас настільки далеко, що ми можемо багато п'ес таких знайти, коли їх треба. /пр. "Ікачи" також хорша п'еса/ Мені здається от як з цією справою: що нам не важне з одного боку розуміючи питання змісту цілком не важне з самого життя беремо, чи беремо із середньовіччя, чи теперішні часи. Важне не питання змісту, а з огляду на зрозумілість. Глядач інтересується тим, що для нього є цілим світом. Тільки цей момент може грати роль, тому що ми не агітуємо. Ми це як основну лінію нашої театральної роботи на найближчий рік відкинули. Ми про це багато говорили і правильно міркували. Тут виходить так, що для того що ця п'еса історична і що не в наших ролях діється - вона може мати небезпеку, що вона буде незрозуміла. Вона мусить бути зрозуміла для нас. Без того ні кроку. Незрозумілість можливо заключається в тому: виключних іменнях, місцевостях, установах, наємне лицарство - але все це дрібниця. Фактично п'еса так яскраво пострєна на суперечностях, які є такі загально-вічні, - категорії людей: поміщик, попи, селяне - це все абсолютно зрозумілий персонаж. Це що не зрозуміле що до лицарства - це може бути пояснене у програмці, чи промові, поскільки і п'есі не можна цього пояснити. Для нас саме важне не от що: що хоч ми можемо піднести цей матеріал у цілком зрозумілому виді, допускаю каю що може, для нас важно, що все таки ми хочемо щось будувати у психологічній, мадєвській, щось розвивати і тут висовується питання ідеї, яку ми захочемо показати у сенсу цієї п'еси і яку ми у постановці, а навіть у переробці можливої дамо. Така трактовка, постановка п'еси, яка б цю ідею найяскравіше видвінула і викликала у глядача в даному разі на мій погляд певне утвердження у інстинктивність зовсім звичайних пізнань революційної тактики. Це є ця п'еса і тема. У темі є правда історичний факт, але у ньому є тема: не організованість, розбрат, темнота, здатність

піднятися провакації, довірчивість, забобоність селянських мас, страшно яскраво, обдерто з всяких оболочок ідеологічного порядку панство і воно представлене у наготі своєї людської безвартості, брутальності, грубості, звирячості, глупоти, страшеної і при тому страшеної хитрості і т. д. В п'єсі є момент пануючої брутальної сили, як розриваючого такі річі начала і хоч тут про це можна не говоритися, однак це власним перетранспортуванням у інстинкт глядача, якісь тривоги боями, такої ситуації, перед такою ситуацією маса інстинктивно почуває "влечення" до освіти і т. д. Коли було б якось підкреслено не сказано словами, чи то виділенням фігур, чи образам, чи виділити особу з якимись словами чи переживаннями, яка б шукала виходу із цього положення дати цій картині певен рух, бажання від неї, якогось кращого більш доцільного способу громадського життя - свідомості. Коли б режисер міг так до питання підійти, коли б п'єса про це іменно кричала, тому що іменно це сильна у всьому, у кожному поступку, у своїм вигляді, у тому, як говорять, що от ми у безвихідному положенню, ми темні, помімо всяких героїчних вчинків, помімо всього цього, щоби за побутовими рисами, які тут накидані, а які актор коли йому дати роль мужика - що він зараз ще прибавить, за тими рисами, за моментом підйому боротьби, який там є, як би за цим не згубилося, а навпаки підчинили трактовку для більшого сприймання масами, коли б добре була побудована пануюча верства, з'ясована сліпа сила, яку купити можна, коли б це кричало із спектакля і зовсім виразно осталося у почутті глядача - це було б певним досягненням. Це виховання громадської психології, прогресивної, комуністичної психології. І тільки при такій умові. Очевидно, тут ніякі інтермедії не спасуть, ніякі предлоги антирелігійної пропаганди не потрібні. Вона є у самій п'єсі. Вона не мусить мати особливо агітаційного жезла. Тут важно от що, що п'єса така сильна, що коли б ми тут навіть повторили лишній раз у розумінні змісту, коли б не дійшла ідея яка написана, котра із зовнішніх фактів виходить і поскільки це було б сильне-воно не було б лишнюю затратою енергії. П'єсу треба переробити, окреслити, треба над нею сагато попрацювати. Я думаю, що так треба і і ~~залишити~~ щоби мужики остались побідженими, в тому і трагедія темноти нічим агітаційним не кінчити.

П о с т а н о в и к и: Приняти п'єсу до постановки.

Гов. Тягнові доручається предлжити в найкоротший термін проєкт постановки. Дов. воляється другим товаришам, режисерам лаборантам, також принести бібліопроекти.

